

การปฏิรูป “จุฬาลงกรณ์เวชสาร”

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ*

ในยุคนี้มองไปทางไหนก็จะเห็นแต่ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น พัฒนาหรือเจริญขึ้น คำที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงมีหลายคำขึ้นกับลักษณะของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้แก่

1. ปฏิวัติ (revolution) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของการกระทำ

2. ปฏิรูป (reform) หมายถึง เปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานหรือโครงสร้าง โดยยังคงแนวคิดและเป้าหมายเดิม

3. ปฏิสังขรณ์ (restoration) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ชำรุดเสียหายเป็นบางส่วน

4. รีอับริระบบ (re-engineering) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ ที่ใช้เป้าหมายเดิม แต่เปลี่ยนแนวคิดและระบบการทำงานเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ

ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 ศ.ดร.เทียนฉาย กิริพัฒน์ อดีตรบดีได้ทำการปฏิรูประบบบริหารวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยในขั้นต้นทำการปฏิรูประบบบริหารการเงิน การบัญชีงบประมาณ ในส่วนของเงินจากงบประมาณของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน) รวมถึงทรัพยากรมนุษย์ในส่วนเจ้าหน้าที่เงินนอกงบประมาณด้วย จุดประสงค์เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ความรวดเร็วในการทำงาน ลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก การปฏิรูปดังกล่าวเริ่มจากส่วนของสำนักงานมหาวิทยาลัยก่อน เมื่อได้ดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จก็ขยายต่อมายังคณะในรูปแบบเดียวกัน นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ดังวัตถุประสงค์แล้วยังเกิดผลดีในแง่ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะการดำเนินงานที่มุ่งเน้นประเมิณผลการดำเนินงาน (performance) มากกว่าผลว่าใช้เงินหมด

หรือไม่ ใช้ชื่ออะไร ทำให้สามารถทราบต้นทุนในการดำเนินงาน (unit cost) ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

จุฬาลงกรณ์เวชสารดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบันซึ่งปีที่ 42 มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาต่อเนื่องมาตามลำดับทั้งในแง่แนวคิด เป้าหมายและวิธีการดำเนินงาน (รายละเอียดสามารถหาอ่านได้จากบทความพิเศษเรื่อง “สี่สิบปีจุฬาลงกรณ์เวชสาร”) ในยุคปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีการ “ปฏิรูปจุฬาลงกรณ์เวชสาร” กล่าวคือ

แนวคิด (Concept)

สืบเนื่องจากแนวคิดเดิมที่ ต้องการให้จุฬาลงกรณ์เวชสาร เป็นวารสารระดับนานาชาติ ทำให้ต้องตีพิมพ์บทความเป็นภาษาอังกฤษ ในที่สุดวารสารได้รับการยอมรับระดับหนึ่งคือได้รับการจัดเข้าอยู่ใน Index Medicus - Asia คือเฉพาะในกลุ่มภาคพื้นเอเชียแต่ไม่สามารถเข้าสู่ Index Medicus ด้วยยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยธรรมชาติและกำเนิดของวารสาร (ดังจะได้กล่าวถึงในภายหลัง)

การคงความยอมรับในระดับดังกล่าว ยังทำให้วารสารต้องตีพิมพ์บทความภาษาอังกฤษต่อไป โดยเฉพาะในส่วนของนิพนธ์ต้นฉบับ ถึงแม้จะก่อให้เกิดปัญหาสำหรับผู้ที่จะส่งบทความ ซึ่งต้องใช้ความสามารถมากขึ้น ในการเขียนนิพนธ์ต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษและอาจทำให้ผู้อ่านสนใจน้อยลงด้วยความรู้สึกที่อ่านยากกว่าอ่านภาษาไทย

แนวคิดสำหรับการจัดทำจุฬาลงกรณ์เวชสารในปัจจุบัน ได้แก่ การคงความยอมรับ “จุฬาลงกรณ์เวชสาร” ในมาตรฐานให้อยู่ในฐานะข้อมูลวารสารทางการแพทย์ในระดับภูมิภาคเอเชีย คือ Index Medicus - Asia ไว้

ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้จุฬาลงกรณ์เวชสารเป็นสื่อที่สำคัญสื่อหนึ่ง สำหรับการศึกษอย่างต่อเนื่องสำหรับแพทย์ ประเด็นการศึกษาต่อเนื่องสำหรับแพทย์ (Continuing medical education CME) เป็นสิ่งที่ยอมรับกันมาตลอดว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับแพทย์ เพราะทุกวันที่ผ่านมาหลังจากแพทย์คนหนึ่ง ๆ จบการศึกษาได้รับปริญญา ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ออกไปปฏิบัติหน้าที่แพทย์นั้น มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น ความรู้ที่ได้เล่าเรียนไปบางส่วนก็จะล้าสมัย จนถึงจุดที่ใช้ไม่ได้เมื่อเวลาผ่านไปช่วงเวลานึง ประเมินว่าหากแพทย์ไม่ติดตามความรู้ความก้าวหน้าเลย หลังจากระยะเวลา 10 ปีผ่านไป อาจจะไม่สามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ในสหรัฐอเมริกาถึงกับมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า ACCME (Accreditation Council for Continuing Medical Education) เพื่อให้การรับรองการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สำหรับแพทย์เพื่อแสดงให้เห็น MOCOMP หรือ Maintenance of competence ของแพทย์แต่ละคน มีการกำหนดว่าจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยเท่าใดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จัดเป็นกระบวนการในแง่ของการสนับสนุนสำหรับการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ดีกว่าจะใช้วิธีตรวจสอบเช่นต้องมาสอบใบประกอบวิชาชีพเวชกรรมใหม่ทุกกระยะ 5 ปี หรือ 10 ปี ที่วงการแพทย์ไทยกำลังพิจารณาอยู่

คณะกรรมการจุฬาลงกรณ์เวชสารเห็นว่าถ้าสามารถแทรกความรู้ที่ทันสมัยลงไปในจุฬาลงกรณ์เวชสารให้แพทย์ได้อ่าน ได้ศึกษาเองอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าจะช่วยในส่วนของการศึกษาต่อเนื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ทั่วโลกหรือกิจกรรมอื่น ๆ ยังไม่เกิดขึ้น

การดำเนินการเพื่อให้แนวคิดดังกล่าวประสบผล จึงมีผลให้จุฬาลงกรณ์เวชสารประกอบด้วย นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่นที่เคยตีพิมพ์มากกว่า 10 ปี ตามเดิม แต่มีคอลัมน์บทฟื้นฟูวิชาการและเวชศาสตร์ร่วมสมัยเป็นภาษาไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพยายามให้มีเวชศาสตร์ร่วมสมัยในสาขาวิชาอายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ซึ่งเป็นสาขาวิชาแกนในทุกฉบับ

การบริหารงาน

จุฬาลงกรณ์เวชสารดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดทำวารสาร โดยมีบรรณาธิการรับไปดำเนินการต่อ ส่วนมากประธานคณะกรรมการต้องทำหน้าที่บรรณาธิการด้วยการเสาะหาผู้มาทำหน้าที่ประธานและ/หรือบรรณาธิการไม่ถนัด เพราะต้องรับผิดชอบทั้งในแง่การเสาะหาบทความตีพิมพ์ การประเมินคุณภาพบทความ และที่สำคัญอีกอย่างคือ หาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำวารสาร ซึ่งการประเมินเมื่อปี 2540 - 2541 พบว่าค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์วารสาร ค่าของ ค่าจัดส่ง ค่าตรวจต้นฉบับภาษาอังกฤษ รวมถึงค่าจ้างเจ้าหน้าที่ และอีกประเด็น ๆ รวมแล้วปีละประมาณ 1 ล้านบาทนับเป็นภาระอย่างมากสำหรับบรรณาธิการซึ่งต้องหาเงินมาใช้จ่ายในส่วนนี้ กับเป็นภาระของคณะแพทยศาสตร์ที่ต้องช่วยสมทบค่าใช้จ่ายเหล่านี้ หากบรรณาธิการและคณะกรรมการจุฬาลงกรณ์เวชสารไม่สามารถหาเงินมาได้มากเพียงพอ

ระบบบริหารจัดการด้านการเงินจึงได้ทำการปฏิรูปโดยจัดตั้งขึ้นเป็น "กองทุนเพื่อพัฒนาจุฬาลงกรณ์เวชสาร" โดยหาเงินบริจาคจากผู้ที่เกี่ยวข้องความสำคัญของการจัดทำวารสารทางการแพทย์ที่ได้มาตรฐาน เพื่อประโยชน์แก่ผู้อ่าน (ดังได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่เกี่ยวข้องแนวคิด) และคณะแพทยศาสตร์ร่วมสมทบส่วนหนึ่ง ขณะนี้ตั้งเป้าหมายยอดกองทุนนี้ไว้ที่ 10 ล้านบาท และตั้งเป็นลักษณะของกองทุนคงยอดเงินต้น (Endowment Fund) โดยหวังว่าเมื่อถึงจุดหนึ่ง จุฬาลงกรณ์เวชสารจะสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยดอกผลจากกองทุนนี้ และบรรณาธิการก็ไม่มีภาระมากนักเกี่ยวกับการจัดหารายได้สามารถทุ่มเทให้กับคุณภาพของวารสารอย่างเต็มที่

ในเรื่องของการเงินนี้ จุฬาลงกรณ์เวชสารได้ทำการเผยแพร่วารสารให้กับโรงพยาบาลและหน่วยงานด้านการแพทย์ตลอดมาเป็นเวลากว่า 10 ปี โดยไม่เคยคิดค่าใช้จ่ายเลย แต่เนื่องจากภาระทางการเงินทำให้ต้องดำเนินการขอให้โรงพยาบาลและหน่วยงานที่พอจะสามารถช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าจัดส่งให้กับจุฬาลงกรณ์เวชสาร

ทั้งนี้โดยหลักการมิได้คิดมูลค่าวารสารแต่อย่างใด ขอความอนุเคราะห์ในส่วนที่จะใช้จัดส่งวารสารให้เท่านั้น ซึ่งพอจะช่วยแบ่งเบาภาระไปได้อีกทางหนึ่ง

การดำเนินงาน

ได้มีกรปฏิรูปการดำเนินงาน เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์วารสารลง และเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการแก้ไขบทความต้นฉบับ โดยเห็นว่าในปัจจุบันผู้พิมพ์ส่วนใหญ่ก็พิมพ์บทความโดยใช้คอมพิวเตอร์อยู่แล้ว การดำเนินงานในการจัดทำต้นฉบับจึงปรับให้สำนักงานเป็นผู้ดำเนินการเองแทนที่จะใช้โรงพิมพ์จัดทำต้นฉบับให้มีการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ของสำนักงานให้ทันสมัย ลดภาระค่าจัดทำต้นฉบับลงไปได้อย่างมาก ขณะเดียวกันก็แก้ไขได้รวดเร็ว ลดขั้นตอนของเดิมที่ต้องส่งให้โรงพิมพ์แก้ไขอีกครั้งลงได้

ผลการปฏิรูปการดำเนินงาน ช่วยลดค่าใช้จ่าย

สำหรับการพิมพ์วารสารลงได้อย่างเห็นได้ชัด และมีนัยสำคัญ อีกทั้งจะช่วยให้วารสารออกทันกำหนดมากขึ้น ประมาณว่าภายในเดือนเมษายน 2542 นี้ จุฬาลงกรณ์เวชสารจะตีพิมพ์ตรงตามกำหนดครั้งแรกหลังจากล่าช้ามาประมาณ 7 - 8 เดือน นับตั้งแต่คณะกรรมการชุดนี้รับงานและดำเนินงานมา 2 ปีกว่า

การปฏิรูป "จุฬาลงกรณ์เวชสาร" คงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาให้วารสารเป็นที่ยอมรับกว้างขวางขึ้นและให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ อีกทั้งจะสามารถดำเนินไปได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านการเงินมาเป็นผลให้ต้องลดจำนวนพิมพ์หรือลดคุณภาพ อย่างไรก็ตามการพัฒนาของจุฬาลงกรณ์เวชสารยังต้องอาศัยท่านทั้งหลาย ในฐานะผู้ผลิตผลงานเพื่อเผยแพร่ในฐานะผู้อ่านที่ช่วยแนะนำ ตีชม และแจ้งความประสงค์ถึงสิ่งที่ต้องการให้วารสารดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนตลอดไป